

73 mm działo bezodrzutowe SPG-9

Historia konstrukcji

73 mm działo bezodrzutowe typu SPG-9, zostało przyjęte do uzbrojenia w 1963 roku, kiedy znalazł się na wyposażeniu Armii Radzieckiej.

73 mm działo bezodrzutowe SPG-9, czyli Stankowyj Protivotankowyj Granatniot, cyfra 9 oznacza kolejny numer w katalogu fabrycznym. Jest to lekkie działo bezodrzutowe, które oficjalnie zostało sklasyfikowane jako ciężki granatnik przeciwpancerny. Opracowane zostało na początku lat 60. XX wieku przez zespół konstruktorów Państwowego Biura Konstrukcyjnego Nr 47 w Krasnoarmejsku, pod kierunkiem W. I. Baraboszkina i W. P. Zajcewa. Na uzbrojenie Armii Radzieckiej przyjęte zostało w 1963 roku pod oznaczeniem 73 mm działo bezodrzutowe SPG-9. Próby ulepszenia działła podejmowane były praktyczne od chwili uruchomienia jego produkcji seryjnej. Na efekty tych prac długo nie trzeba było czekać, wkrótce bowiem pojawiła się nowa, zmodernizowana wersja oznaczona jako SPG-9M. Równolegle opracowano również wersję działła przeznaczoną wyłącznie dla potrzeb jednostek powietrzno-desantowych, które natomiast nosiły oznaczenie SPG-9D. Miały one na wyposażeniu dodatkowo zdejmowane koła. Dzisiaj jest to

konstrukcja przestarzała, a ponadto mimo znacznej masy i stosunkowo dużych rozmiarów, sama broń posiadała siłę ognia bardzo zbliżoną do wielu współczesnych mu ręcznych granatników.

Żołnierze polscy z granatnikiem SPG-9M w hełmach dźwiękochłonnych HD-3

Od 1968 roku znajdowało się na wyposażeniu państw byłego Układu Warszawskiego oraz w wielu krajach azjatyckich.

73 mm działo bezdrzutowe typu SPG-9 było produkowane w Zakładach Budowy Maszyn w Tule.

Przeznaczenie

Działo bezdrzutowe, którego przeznaczeniem było w szczególności do zwalczania czołgów i opancerzonych pojazdów bojowych, niszczenia oraz obezwładniania siły żywej oraz lekkich środków ogniowych przeciwnika.

Budowa działa

Działo bezdrzutowe SPG-9 to broń nieautomatyczna, bezdrzutowa, zawierająca kombinowany bezdrzutowo-rakietowy miotający. Efekt bezdrzutowości uzyskano dzięki zastosowaniu

otwartego wlotu lufy, który był wykonany w kształcie dyszy, co miało umożliwić na większy przepływ gazów prochowych, w kierunku przeciwnym niż lot wystrzelonego pocisku. Samo działo składało się z następujących elementów: lufy z zamkiem, podstawy trójnożnej, elektrycznego mechanizmu odpalającego oraz przyrządów celowniczych. Na niewzmocnionej, gładko-przewodowej lufie, został umieszczony celownik mechaniczny, w postaci szczerbinki i muszki oraz specjalny wspornik z ramą na montaż celownika optycznego oraz ochraniacz, zabezpieczający celowniczego, które miał zabezpieczyć strzelca przed powstaniem poparzeń podczas prowadzenia ognia. Na lufie na stałe był zamocowany uchwyt, pomagający strzelcowi na przetoczenie działa. W skład przyrządów celowniczych wchodził celownik optyczny typu PGO-9 oraz zestaw oświetlający łucz, który pozwalał na oświetlenie celownika optycznego w trakcie warunków nocnych. W tylnej części lufy znajdował się zamek w kształcie dyszy z mechanizmem otwierająco-zamykającym. Teleskopowa podstawa trójnożna posiadała regulowany rozstaw nóg, umożliwiający zmianę wysokości ognia od 390 mm do 700 mm. Na niej umieszczono mechanizm kierunkowy i podniesieniowy. Do odpalenia pocisku stosowano elektryczny mechanizm odpalający, który wraz z urządzeniem spustowym i bezpiecznikiem (przed przypadkowym wystrzałem), znajdował się w podstawie. W skład mechanizmu odpalającego wchodziło urządzenie stykowe oraz blokującego, uniemożliwiający odpalenie naboju w przypadku, gdy zamek był niedomknięty.

Zmodernizowaną wersję działa bezodrzutowego SPG-9, oznaczonego jako SPG-9M, wyposażono w nowy typ celownika PGOK-9, w składany uchwyt do przetaczania działa i w teleskopową nogę przednią, podstawy trójnożnej, zwiększającą jej kąt ostrzału w płaszczyźnie pionowej do 18 stopni. Natomiast wersja działa oznaczona jako SPG-9N była dodatkowo wyposażona w urządzenie noktowizyjne. Wersja SPG-9D (D-desantowy) w jarzmo z kołami mocowanymi do tylnej części lufy, natomiast w wersji SPG-9DM zostało zmienione jarzmo z kołami, które mocowane było do wspornika tylnych nóg trójnożnej podstawy.

Ekspонат muzealny – Muzeum Broni i Militariów, Witoszów Dolny
– gmina Świdnica

W Wojsku Polskim

W 1968 roku pierwsze egzemplarze trafiły na wyposażenie uzbrojenia polskich jednostek powietrzno-desantowych Wojska Polskiego. Stosowany był wraz z hełmem dźwiękochłonnym HD-3.

Stosowana amunicja

- Typ naboju – nabój scalony, stabilizowany brzechwowo
- Rodzaje stosowanych pocisków – odłamkowy typu OG-9W, OG-9WM, przeciwpancerny – kumulacyjny PG-9W, PG-9WS, ćwiczebny przeciwpancerny, treningowy, szkolny
- Masa stosowanych pocisków – 4,4-5,35 kg
- Długość naboju – odłamkowy 1062 mm, przeciwpancerny 1115 mm
- Prędkość początkowa pocisku – 316-435 m/s
- Zapas przewożonej jednostki ognia (JO): 120 sztuk naboji
- Pocisk przeciwpancerny z głowicą kumulacyjną potrafił przebić pancerz stalowy o grubości do 400 mm

W czasie wystrzału pocisku za działem powstaje strefa niebezpieczna w kształcie wycinka koła o promieniu do 30

metrów i kącie rozwarcia 90 stopni.

Podstawowe dane taktyczno-techniczne

- Państwo – Związek Radzieckiej
- Opracowanie pierwszego prototypu – początek lat 60. XX wieku
- Rok rozpoczęcia produkcji seryjnej – 1963 rok
- Użytkownicy: Związek Radziecki, Afganistan, Bułgaria, Czechosłowacja, Irak, Iran, Mongolia, Niemiecka Republika Demokratyczna, Polska, Rumunia, Syria, Węgry
- Kaliber lufy – 73 mm
- Długość lufy – 1850 mm (L/25)
- Maksymalna donośność – 4500 metrów
- Donośność skutecznego ognia przeciwpancernego – 1300 metrów
- Masa działa bezdrzewnego – 47,5 kg, SPG-9M – 49,7 kg
- Wymiary konstrukcji:
  - Długość – 2110 mm
  - Szerokość – 999 mm, SPG-9M – 1055 mm
  - Wysokość – 850 mm
- Kąt ostrzału w płaszczyźnie:
  - Pionowej – od -3 stopni do +7 stopni, w SPG-9M od -3 stopni do +8 stopni
  - Poziomej – 30 stopni
- Szybkostrzelność – 5-6 strz./min.

- Obsługa – czterech żołnierzy

Bibliografia

1. Leszek Szostek, Artyleria polowa Wojska Polskiego 1943-2018, Agencja Wydawnicza CB Andrzej Zasieczny, Warszawa 2018
2. https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:SPG-9_recoilless_rifle
3. Andrzej Ciepłiński, Ryszard Woźniak: Encyklopedia współczesnej broni palnej. Warszawa: Wydawnictwo WiS, 1994
4. Tomasz Szczerbicki, Broń Strzelecka Wojska Polskiego 1943-2016, Vesper 2016